

סנהדרין ב

עניין: אלקים ניצב בעדת א"ל

רמב"ן במדבר יא, טז

(טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל כבר הזכירו רבותינו, כי שבעים אומות הן בשבעים לשון¹⁵⁵, ויש לכל אחת ואחת מזל ברקיע ושר למעלה כענין שנאמר בדניאל (י יג) "ושר מלכות פרס" וכתוב (שם) "אצל מלכי (יין) [פרס]", וכן "והנה שר יון בא" (שם פסוק כ)¹⁵⁶, והוא שנאמר (ישעיה כד כא) "יפקוד ה' על צבא המרום במרום"¹⁵⁷. ואמרו (סוכה נה:) כי פרי החג ירמזו בהם¹⁵⁸. ובפרקי רבי אליעזר (פרק כד) "אמר הקב"ה לשבעים מלאכים הסובבים כסא כבודו כואו ונבלבל לשונם". ולכן היה המספר ביורדי מצרים שבעים¹⁵⁹.

וצוה המספר הזה בשופטי ישראל¹⁶⁰, כי המספר הזה יכלול כל הדעות בהיותו כולל כל הכחות, ולא יפלא מהם כל דבר. וכן במתן תורה "ושבעים מזקני ישראל" (שמות כד א), כי ראוי במספר השלם הזה שישירה עליהם כבוד השכינה כאשר היא במחנה העליון, כי ישראל צבאות השם בארץ¹⁶¹, כמו שנעשה ארון וכפורת ומשכן בדמות המשמשים במרום ונעשו הדגלים בדמיון המרכבה אשר ראה יחזקאל להשרות שכינה עליהם בארץ כאשר היא שכינה בשמים¹⁶². והנה משה על גבי שבעים זקנים, רמז לישראל שהוא גוי אחד בארץ¹⁶³.

וקבלו רבותינו (סנהדרין ב.) כי כל סנהדרי גדולה היושבת בבית השם במקום אשר יבחר לשכנו שם כן יהיה מנינם שבעים, והנשיא על גביהם כמשה רבינו, והנה הם שבעים ואחד. וכן האותיות בשם הגדול המפורש שבעים ושתים¹⁶⁴, כנגד השרים והשם המיוחד שהוא ארון יחיד על כולם. ולזה ירמזו הכתוב באמרו (תהלים פב א) "אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט", כי השכינה עמהם להסכים על ידם¹⁶⁵. ואמר הכתוב (שם פסוק ב) "עד מתי תשפטו עול", יזהיר בהם אחרי שהשם הנכבד עמהם בדבר המשפט איך לא תיראו ממנו להטות המשפט, כטעם "העם המכעיסים אותי על פני" (ישעיה סה ג). ואומר עוד (תהלים שם ו)

רבי משה זכות זהר דברים רעד ע"ב

(דברים א.יז) שהמשפט לאלקים הוא, ומרוב אהבתו את עמו הפקיד ונתן הדין בידם. וז"ש בפקודא דא מני וכו', ירצה ראה זה פלא שבמצוה זו שצוה את ישראל בה מינה הקב"ה שופטים ושוטרים, שיהיו הם ממלאים מקומו יתברך, מה שלא עשה כן לכל גוי, דאעפ"י דמצווים על הדינין ה, (תהלים קמז ב) משפטים כל ידעום, ואין דיניהם דין ו. (ה)

מהר"ל גור אריה בראשית יח, א

ואתה סימן לבניך וכו'. ומה שהודיע לו זה עתה דווקא — מפני כי מצות המילה גורם שהשכינה עם ישראל¹⁶⁶, מפני שהיא הברית והחבור בין ישראל לאביהם שבשמים¹⁶⁷. ויש בזה דבר נפלא למה הקב"ה ניצב עם דיינים, לפי שאין כאן ישיבה¹⁶⁸ של הקב"ה בעולם הזה השפלה¹⁶⁹, ולפיכך הוא עומד, והדיינים¹⁷⁰ ישיבתם במקום הזה. וכל זה מפני שנתן לישראל המילה, שהיא הברית¹⁷¹, וכל ברית בין שני אוהבים — שהאוהב מראה אהבה כאשר הוא בא למקום ששם אוהבו¹⁷², [ו]אינו מקפיד אם אוהבו יושב במקומו והוא עומד. ויש לפרש גם

מגלה עמוקות ואתחנן

אופן קצא

מושל על כולם, אצל כשאלו מחשדין ע"צ סנהדרין, שכן היו יושדין שני סופרי הדיינים אחד מימין ואחד משמאל (סנהדרין לה.), נמצא סנהדרין היו ע"צ מע"צ עייני"ן דלעילא שיש צדק של הוי"ה, נמצא כשתצרך כ"ג סנהדרי קטנה אליהם, הרי עוד הנך יפ"ה רעיתי הנך יפ"ה עיניך יונים (שיר השירים א, טו), ר"ל שמניין סנהדרי גדולה וקטנה שהם עיני העדה, הם כמניין יפ"ה.

גם כן מספר שלהם, והסוד הוא משה אחמה את זכר עמלק (שמות יז, יד), מתחילה אמר כי יד על כ"ס י"ה, בגימטריא ז"ה, שהם עוד סנהדרי גדולה וקטנה, ולכן קיימא לן שצריך לכתוב כ"ס י"ה צדד שיטה (כדאיתא צפרק ערבי פסחים דף קיד),

בן יהוידע

דף ב'. סנהדרין גדולה היטה של שבעים ואחד. נ"ל צד"ד טעם למספר זה, שהוא מספר חזון, דכתיב וכו' ה' עם השופט, שיהיה חכם עדיף מנביא, כי יערה עליו הקב"ה רוח ממרום לכיין על האמת, שלא יבטל דין מרומה, ולא יטעו איש העדים ובע"ד ללאת מחסה יוד דבר הפך האמת, אלא יזכה לדון דין אמת לאמתו כנביא וחזה שהוא רוחה הנסתרות, לכן מספר הסנהדרין מספר חזון, כי ימלאו חזון מעט ה' לכיין על האמת כאלו הם נביאים, וכאשר אלקים נצב בעדת א' הם הסנהדרין, נמצא נשלו אללס מספר ע"ב, ולז"א הנה ה' נצב על חומת ארץ ובידו חזק, והיינו ארץ הוא מספר ע"א שהוא מספר הסנהדרין, ובידו מסורים הארץ שלא יבטלו בשום דבר, כי הוא יתברך הנצב עליהם, מטה לצדק לכיין על האמת והיושר, ולכן הם מספר יונה, כי כנסת ישראל נמשלה ליונה, וזיין דאלקים נצב בעדת א' הם הסנהדרין שהם שבעים ואחד, נמצא נשלו בזה מספר חסד, וע"כ העולם מתקיים דכתיב עולם חסד יבנה וכן כתיב כי עם ה' החסד, ר"ל בלחוף השכינה הנלצת על הסנהדרין נשלו מספר חסד המקיים את העולם, ובוה הרבה עמו פדות, אך סנהדרי קטנה הם כ"ג כמנין חוט, שהם חוט של חסד, כי כח נמשך מנח סנהדרי גדולה, והוא חוט ממש כנמשך ממש :